

Regeringens proposition

1983/84: 175

om vissa anslag ur kyrkofonden;

beslutad den 22 mars 1984.

Regeringen föreslår riksdagen att anta de förslag som har tagits upp i bifogade utdrag av regeringsprotokoll.

På regeringens vägnar

OLOF PALME

BO HOLMBERG

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att regeringen får besluta om anslag till biskopar och kontraktsprostar för portokostnader och om anslag för att täcka kostnader för fackliga förtroendemän för kyrkomusiker. Vidare föreslås att ur kyrkofonden får betalas kostnader för intressebevakning för och service åt svenska kyrkans församlingar och samfälligheter.

CIVILDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1984-03-22

Närvarande: statsministern Palme, ordförande, och statsråden Sigurdson, Gustafsson, Leijon, Hjelm-Wallén, Peterson, Andersson, Boström, Bodström, Göransson, Gradin, Dahl, Holmberg, Hellström, Wickbom

Föredragande: statsrådet Holmberg

Proposition om vissa anslag ur kyrkofonden

1 Inledning

Kyrkofonden bildades år 1910 av prästlönefonder och andra kapitaltillgångar för avlöning av präster. Till en början användes fonden uteslutande till kostnader för avlöning och pension åt församlingspräster. Kyrkofondens uppgifter har successivt utökats. Dess viktigaste uppgift är numera att svara för en ekonomisk utjämning mellan kyrkliga kommuner.

Ett nytt system för ekonomisk utjämning mellan de kyrkliga kommunerna via kyrkofonden har genomförts fr. o. m. år 1983. Systemet ersätter både det tidigare skatteutjämningssystemet för kyrkliga kommuner och den tidigare inomkyrkliga utjämningen via kyrkofonden av pastoratens kostnader för präst- och kyrkomusikerlöner. Kyrkofonden har samtidigt fått en särskild styrelse.

Enligt 6 § lagen (1970: 940) om kyrkliga kostnader (omtryckt 1982: 379, ändrad senast 1983: 401) betalas ur kyrkofonden

1. sådan kostnad för avlöningsförmåner till präst som regeringen och riksdagen bestämmer,
2. kostnad för pensionsförmån åt präst eller efterlevande till präst enligt bestämmelser som regeringen meddelar eller enligt avtal samt för försäkringsförmån som utgår för präst eller annan kyrkomusiker än skolkantor enligt statlig grupplivförsäkring.
3. förvaltningskostnad enligt regeringens och riksdagens bestämmande för stiftsnämnd och boställsnämnd samt för departement eller myndighet där kyrkliga frågor handlägges,
4. annan kostnad för kyrklig verksamhet enligt regeringens och riksdagens bestämmande.
5. anslag till extra utgifter med ett av regeringen och riksdagen bestämt belopp för år, vilket efter regeringens bestämmande får användas till kyrkliga ändamål.

Ur kyrkofonden betalas även allmänt, särskilt och extra utjämningsbidrag till de kyrkliga kommunerna enligt närmare bestämmelser i nämnda lag och beslut av kyrkofondens styrelse. Denna styrelse har också till uppgift att inom en av regeringen fastställd ekonomisk ram ge bidrag till vissa av riksdagen godkända rikskyrkliga ändamål (prop. 1981/82: 158, KU 28, rskr 309, prop. 1982/83: 66, KrU 16, rskr 93 och prop. 1982/83: 160, KrU 28, rskr 330).

I det följande redovisas några förslag om godkännande av nya ändamål som bör få betalas ur kyrkofonden enligt p. 4 ovan.

2 Vissa anslag ur kyrkofonden

2.1 Anslag till portokostnader åt biskopar och kontraktsprostar

Enligt beslut av regeringen den 7 april 1983 har den 1 januari 1984 tjänstebrevsrätten upphört för organ inom svenska kyrkan med undantag för domkapitlen och stiftsnämnderna samt pastorsämbetena i fråga om ärenden som gäller folkbokföringen.

Domkapitlen i Skara, Strängnäs, Lund och Härnösand anhåller med anledning härav att ur kyrkofonden skall få utgå anslag till portokostnader för biskopar och kontraktsprostar.

Föredraganden

Ur kyrkofonden betalas bl. a. kostnader för avlöningsförmåner till biskopar och prosttillägg till kontraktsprostar. Genom indragningen av tjänstebrevsrätten får biskopar och kontraktsprostar nu svara för portokostnaderna för sina brev i tjänsten. I likhet med domkapitlen anser jag att även dessa kostnader bör få bestridas ur kyrkofonden. Jag föreslår att ur kyrkofonden får utgå anslag till portokostnader åt biskopar och kontraktsprostar. Det bör ankomma på regeringen att bestämma anslagets storlek och utfärda övriga föreskrifter som behövs.

2.2 Kostnader för fackliga förtroendemän för kyrkomusiker

Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund har anhållit att avlöningsförmåner för bl. a. kyrkomusiker, när de är tjänstlediga på grund av uppdrag som fackliga förtroendemän, skall få bestridas ur kyrkofonden. Regeringen har överlämnat handlingarna i detta ärende till kyrkomusikerutredningen (Kn 1980: 04) för att övervägas i samband med fullgörandet av utredningsuppdraget. Utredningen har kommit in med en skrivelse i ämnet.

Kyrkomusikerutredningen beräknar att kostnaderna för de ifrågavarande fackliga förtroendemännens verksamhet för hela landet uppgår till unge-

får 1 milj. kr. Till allra största delen avser beloppet kostnader för avlöningsförmåner åt vikarier. Mindre belopp avser kostnader för lokaler, resor, telefon, porto m. m. Två tredjedelar av totalbeloppet belastar borgerliga kommuner samt resten kyrkliga kommuner och Sköndalsinstitutet. Den arbetsgivare som har en facklig förtroendeman anställd får stå för kostnaderna, trots att de fackliga förtroendemännens verksamhet omfattar hela stift. Om en facklig förtroendeman är skolkantor, så belastar kostnaden för den fackliga verksamheten en borgerlig kommun trots att verksamheten helt avser det kyrkliga området.

Kyrkomusikerutredningen föreslår att kostnaderna i stället skall fördelas jämnt över samtliga kyrkliga kommuner. Utredningen förklarar att detta enklast kan ske genom att kostnaderna får tas ut av kyrkofonden.

Föredraganden

Det är otillfredsställande att kostnaderna för en facklig förtroendeman för kyrkomusiker i ett stift helt drabbar den borgerliga kommun eller det pastorat, som är arbetsgivare för den facklige förtroendemannen. Kostnaderna bör i stället delas mellan pastoraten. Ett enkelt sätt att åstadkomma en sådan fördelning mellan landets alla pastorat är att betala kostnaderna ur kyrkofonden. Jag föreslår därför att ur kyrkofonden får betalas ersättning till arbetsgivare som haft utgifter för en facklig förtroendeman för kyrkomusiker. Regeringen bör utfärda de bestämmelser som erfordras om sådan ersättning.

2.3 Kostnader för intressebevakning m. m. åt svenska kyrkans församlingar

Kyrkomötet fattade år 1983 principbeslut om en samlad riksorganisation för svenska kyrkan.

Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund framhåller att kyrkomötets beslut får genomgripande konsekvenser för förbundet. För ett fullständigt förverkligande av den samlade riksorganisationen erfordras enligt förbundet bl. a. att pastoratsförbundets intressebevakningsfunktion för församlingarna och vissa serviceuppgifter som förbundet i dag svarar för förs över på andra rikskyrkliga organ. Förbundets tredje huvudfunktion – att vara församlingarnas och samfälligheternas arbetsgivarorganisation – förutsätts stanna kvar på förbundet.

Förbundet har det senaste decenniet haft total anslutning från kyrkokommunernas sida. Medlemsavgiften har sedan år 1980 beräknats efter en avgiftssats av 0,4 öre per skattekrona. De större medlemmarna har åtnjutit en viss avgiftsreducering.

Förbundet hemställer att regeringen måtte föreslå riksdagen att ur kyrkofonden får bestridas kostnader för intressebevakning för och service åt svenska kyrkans församlingar och samfälligheter. Kostnaderna härtill beräknas till knappt 10 milj. kr. per år.

Föredraganden

Regeringen beslutar varje år om anslag ur kyrkofonden till kyrkomötet och svenska kyrkans centralstyrelse i deras egenskap av offentliga organ.

Kyrkomötet har år 1984 fattat beslut om den närmare utformningen av en riksorganisation för svenska kyrkan. Beslutet innebär att en stiftelse för rikskyrklig verksamhet och ett antal nämnder inrättas som huvudsakligen skall svara för arbetsuppgifter inom kyrkans s. k. fria sektor. I den beslutade nämndorganisationen ingår bl. a. en nämnd för församlings- och pastoratsförvaltning. Nämnden skall planera, leda och vidareutveckla den centrala serviceverksamhet i församlings- och pastoratsförvaltningsfrågor som församlingar och samfälligheter har behov av. Arbetsuppgifterna inom kyrkans fria sektor har tidigare till större delen finansierats dels genom gåvor och kollekter, dels genom bidrag ur kyrkofonden enligt beslut av kyrkofondens styrelse. Jag räknar med att kyrkans fria verksamhet i den nya organisationen i samma utsträckning som hittills skall finansieras genom gåvor och kollekter. Detta är nödvändigt med hänsyn till de kostnadsökningar och det inkomstbortfall som kyrkan fått vidkännas eller som väntas uppkomma under 1980-talet. Som exempel kan nämnas att bidraget till kyrkofonden på grund av indragna skatteutjämningsmedel liksom kyrkokommunernas inkomster av den kommunala beskattningen av juridiska personer avses upphöra fr. o. m. år 1985. Även om viss kompensation kommer att lämnas för bortfallet av skatt från juridiska personer blir inkomstbortfallet för svenska kyrkan betydande. Av ekonomiska skäl torde möjligheterna att inom överskådlig tid genomföra reformer som medför en ökad belastning på kyrkofonden vara mycket begränsade.

För sådan verksamhet som tidigare godkänts för bidrag ur kyrkofonden kan kyrkofondens styrelse ge bidrag även om en ny huvudman övertar ansvaret för verksamheten.

Kostnaderna för intressebevakning för och service åt svenska kyrkans församlingar har hittills betalats av kyrkokommunerna genom medlemsavgiften till Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund. När dessa arbetsuppgifter förs över på nya organ inom den kyrkliga riksorganisationen är det naturligt att kostnaderna för denna verksamhet i likhet med annan rikskyrklig verksamhet får finansieras genom kyrkofonden. Jag biträder därför förbundets förslag att ur kyrkofonden skall få bestridas kostnader för intressebevakning för och service åt svenska kyrkans församlingar och samfälligheter. Kyrkofondens styrelse bör få besluta om bidrag för detta ändamål inom den ekonomiska ram som regeringen varje år fastställer. Det rambelopp som anvisas för bidrag till rikskyrkliga ändamål bör dock inte med anledning härav räknas upp med högre belopp än vad som motsvarar sänkningen av församlingarnas avgift till Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund.

3 Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att

1. medge att ur kyrkofonden fr. o. m. den 1 januari 1984 t. v. får bestridas portokostnader för biskopar och kontraktsprostar,
2. medge att ur kyrkofonden fr. o. m. den 1 juli 1984 t. v. får bestridas kostnader för fackliga förtroendemän för kyrkomusiker,
3. medge att ur kyrkofonden fr. o. m. den 1 juli 1984 t. v. får bestridas kostnader för centralt bedriven intressebevakning för och service åt svenska kyrkans församlingar och samfälligheter.

4 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att anta de förslag som föredraganden har lagt fram.